

Stortinget og interessegruppene: forholdet mellom den korporative og den numeriske kanal til innflytelse¹

AV KRISTINE NERGAARD

Trenden i nordisk parlamentsforskning de senere år har vært en forsiktig optimisme i synet på folkeforsamlingens politiske innflytelse og rolle (Olsen 1983; Arter 1984; Isberg 1984). Selv om reorganisering av komitesystemet og bedre arbeidsforhold gis en viss betydning blir disse endringene i liten grad ført tilbake til interne reformer. Når de nordiske parlamentene nå tillegges større politisk betydning forklares dette i hovedsak med endrede omgivelser. *Økonomiske innstramninger og endret partisammensetning i parlamentet* er av de faktorene som har ført til at forskerne igjen anser nasjonalforsamlingen som et organ med mulighet til å øve innflytelse.

Det var særlig på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet at samfunnsforskerne var skeptiske til de nasjonale folkeforsamlingenes muligheter til å øve politisk innflytelse. David Arter peker på at "decline of parliaments"-hypotesen i et nordisk perspektiv særlig er grunnlagt av og på den forskningstradisjon som kan føres tilbake til Stein Rokkans "to-kanal-hypotese" fra midten av 1960-tallet (Arter 1984:37-41). Rokkan argumenterte for at interesser i samfunnet ikke var avhengig av Stortinget og valgresultatene for å kunne påvirke offentlig politikk og offentlige beslutninger. Interesseorganisasjonene hadde en alternativ kanal, den korporative kanal, der innflytelse ikke ble bestemt av antall stemmer eller hvilket parti som satt med regjeringmakten. Interessenes mulighet til å påvirke offentlige beslutninger ble bestemt av andre typer ressurser, og avgjørelsesprosessen hadde mer preg av å være forhandlinger der både organisasjonene og statsmakten måtte gi og ta. På 70-tallet ble mye av forskningen på området rettet inn mot å kartlegge "den korporative kanal": hvem som deltok, og hvordan og hvorfor bestemte interesser fikk adgang. Dette innebar også en mer eller mindre klart

uttrykt antakelse om at når det gjaldt å påvirke viktige beslutninger anså organisasjonene Stortinget som en politisk institusjon av liten betydning. Dette synet fikk også empirisk støtte gjennom forskningsbidrag som blant annet baserte seg på intervjuer av ansatte og tillitsvalgte i organisasjonene. Ett eksempel på dette er Robert B. Kvavik som i 1970 skrev:

"Most of the organization representatives felt there was little they could do on the parliamentary level and preferred to keep at a distance. Most often, contact was made with a Member of Parliament only if the Member initiated the contact, i.e., asked for advice or requested the organization to make a statement about its feelings on a particular bill presently before the parliament." (Kvavik 1970:121)

Men selv om forskningen ble konsentrert rundt den "korporative kanal" var det også forskningsbidrag som pekte på at *Stortinget hadde kontakt med interesseorganisasjoner*. Med andre ord: man antok at de to kanalene til innflytelse krysset hverandre. Kanskje mest kjent er en artikkel med tittelen "Organisasjonssamfunnet og den segmenterte stat" der forfatterne satte fram hypotesen om at de viktige konflikt- og interesselinjer ikke gikk mellom institusjoner, men at representanter fra ulike institusjoner, inkludert Stortinget og interesseorganisasjonene, ville arbeide med avgrensede områder som næringer eller ulike offentlige funksjoner (Egeberg, Olsen og Sætren 1978). Dette gjør at det utvikles beslutningsarenaer eller segmenter der avgjørelsene blir tatt av et fåtalls deltakere, og der de øvrige beslutningstakere i liten grad engasjerer seg. Slike segmenter vil være preget av at deltakerne i stor grad har felles problemoppfatninger, det vil være høy grad av samhandling og segmentet oppnår betydelig evne til å påvirke de offentlige vedtak som fattes på feltet.

Hvis dette er en korrekt analyse av det norske beslutningssystem må en vurdering av Stortingets makt innbefatte i hvor stor grad representantene kan påvirke utfallet av beslutninger på sine avgrensede interesseområder (Hernes 1985:38–41). Segmenteringsteorien innebærer dermed også implisitt en antakelse om at de to kanalene krysses.

Men det er også pekt på at Stortinget vil være en viktig institusjon å ha kontakt med *fordi den er annerledes*. Den korporative kanal har ikke legitimitet til å fatte alle typer av vedtak, og for en organisasjon som ønsker påvirke et bredt utvalg av de beslutninger som offentlige organer fatter vil kontakt med politikere og særlig med Stortinget inngå som en naturlig del av arbeidet (Egeberg 1981:100–111; Olsen 1983:68–70). Folkeforsamlingen er ikke bare et politikkskapende organ, den er også et representativt organ som skal være en fortolker av "folkets" ønsker. Dette er sentrale trekk ved amerikansk "rolleforskning" på 1950- og 1960-tallet. Med intervju-undersøkelser som basis forsøkte man å identifisere ulike "kjerneroller", der blant annet forholdet til distriktet og representantens oppfatning av hva hans viktigste oppgaver var inngikk som sentrale elementer. Et skritt videre var da å forklare hvorfor man fant variasjoner i rolleoppfatning og hvordan dette kunne påvirke måten folkeforsamlingen fungerer på, blant annet dens evne til å løse konflikter. (Ett eksempel er Wahlke m. fl. 1962). Her i Norge har Johan P. Olsen pekt på at for å forstå Stortinget må man ta med i betraktningene at institusjonen er "fler-funksjonell" (Olsen 1983). Loewenberg og Patterson (Loewenberg og Patterson 1979:43–67) peker på at en av folkeforsamlingens viktigste funksjoner er å være et bindeledd mellom folket og dets regjering. Også disse bidragene gjør det naturligt å stille spørsmål ved tanken om at det folkevalgte organ er uinteressant for organisasjoner som ønsker myndighetskontakt. Nettopp fordi Stortinget et er folkevalgt organ er det sannsynlig at institusjonen blir kontaktet av interessegrupper² og at de folkevalgte er interessert i å bruke av sin tid til å holde kontakt med slike grupper.

Flere av bidragene som er referert ovenfor tyder på at tokanaltesen må modifiseres. Gudmund Hernes foreslår en "krysskanaltese" (Hernes 1985:38). Han peker også på at måten de to kanaler krysses på vil variere med saksfelt. Men selv om mye av litteraturen tar det for gitt at man vil finne en overlappning mellom de to kanalene til innflytelse er dette i liten grad testet empirisk,

særlig ikke med Stortinget som utgangspunkt. De spørsmål jeg vil forsøke å svare på her er derfor om de to kanalene til innflytelse krysses, og *hvor* dan en slik "kryssing" skjer. For å si noe om dette vil jeg se på omfanget og innholdet av representantenes kontakt med organiserte interesser. Datamaterialet som benyttes er del av en større intervju-undersøkelse fra 1977 som Gudmund Hernes foretok i forbindelse med den norske Maktutredningen. Stortingsrepresentantene ble blant annet spurt om hvor ofte de hadde kontakt med organisasjoner innen forskjellige sektorer. Svaralternativene var *daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere og aldri*. Selv om denne materialet ikke gir noen absolute tall på kontaktomfang er det likevel mulig å konstruere mål som gir et godt bilde på institusjonens og enkeltrepresentantenes kontaktomfang. I tillegg gir den detaljerte oppdelingen av spørsmålet et godt inntrykk av kontaktens innhold, det vil si hvem som snakker med hvem.³ Det kan være grunn til å understreke at jeg ser på kontakt, og at tallmaterialet ikke gir anledning til å slutte fra høy eller lav kontakt og til stor eller liten innflytelse.

Stortingets kontakt med interesseorganisasjoner: en empirisk test

Når det gjelder Stortingets kontakt med interesseorganisasjonene kan man med utgangspunkt i det som er drøftet foran sette fram tre hypoteser. Hvis det politiske system fremdeles kan beskrives ved at det eksisterer to atskilte kanaler til innflytelse vil dette innebære at kontakten med interesseorganisasjonene er *minimal* (to-kanal-hypotesen). Hvis segmentering er en dekkende beskrivelse av det norske beslutningssystem vil vi vente at dette gir seg utslag i et kontaktmønster der den enkeltes kontakt er *ganske snever, men tett* (segmenteringshypotesen). Til slutt har vi den mulighet at organisasjonene oppfatter kontakt med Stortinget som nyttig og interessant fordi institusjonen har en annen type legitimitet enn forvaltningen. De folkevalgte på sin side opptre ikke som spesialister eller eksperter avsondret fra det øvrige samfunn. De har lojaliteter overfor et parti, overfor et valgdistrikt, overfor ulike enkeltgrupper i dette lokalsamfunnet og i mange tilfeller også overfor bestemte sosiale eller økonomiske grupper. Hvis kontakt kan forstås ut fra folkeforsamlingens dobbeltrolle som politikkskapende og representativt organ vil vi forvente at Stortinget har *relativt omfattende kontakt* med interesseorganisasjonene, og at både de folkevalgte og organisasjonene oppfatter denne kontakten som viktig (representa-

sjonshypotesen). En fjerde hypotese er at vi vil finne en kombinasjon av 2 og 3 på den måte at kontakten er *ujevn, men tett*, dvs at noen representanter har mye kontakt, andre har kontakt med noen få organisasjoner, men de fleste har nær kontakt med minst en type organisasjoner. En begrunnelse for en slik hypotese er at for de fleste vil komiteplassering påvirke kontakt. Men mens en representant vil være mer eller mindre "forpliktet" til å ha et nært samarbeid med organisasjoner innen komiteens saksfelt vil det være større rom for variasjon når det gjelder det øvrige arbeid og dermed også *hvor mange typer* organisasjoner man har regelmessig kontakt med.

Som drøftet ovenfor kan kontakt variere langs to dimensjoner. Den enkelte representant kan ha kontakt med *mange* eller *få* organisasjoner, og han eller hun kan ha *sporadisk* eller *regelmessig* kontakt. Ut fra segmenteringsteorien er det rimelig å forvente at kontakten er tett og konsentrert rundt noen få organisasjoner. Hvis folkeforsamlingens arbeidsmønster er sterkt preget av segmentering vil dette gi utslag i et spesialisert kontaktmønster. En analyse av kontakt vil isåfall vise at en stor del av representantene har daglig eller ukentlig kontakt, og at de konsentrerer sin arbeidsinnsats mot noen få grupper. Det er imidlertid ikke sikkert at spesialiseringen er så sterk som man i utgangspunktet kunne anta. Det som særpreger en folkeforsamling er at medlemmene velges fra et distrikt, og at deres politiske karriere er avhengig av gjenvalg. En folkevalgt er ikke bare ansvarlig for det område han eller hun behandler i sin komite. I tillegg er man representant for sitt valgdistrikt, sitt parti og sin velgergruppe. Det er rimelig å spørre om dette bidrar til å svekke spesialiseringen. Vil de folkevalgte posisjon som både eksperter og representanter gjøre at de har en bred kontaktflate utad til interesseorganisasjoner i samfunnet?

For å få et overblikk over hva som betegner institusjonens kontakt trenger man derfor minst to mål for kontakt. Først et mål som viser hvor *tett* eller *nær* kontakt den enkelte har. Her ser vi på hvor stor del av representantene som oppgir at de har daglig kontakt med minst en gruppe organisasjoner, hvor stor del som oppgir ukentlig som sin nærmeste kontakt osv. (Tabell 1)

Over 2/3 av representantene oppgir at de har ukentlig eller daglig kontakt med en eller flere grupper interesseorganisasjoner. Svært få oppgir sin nærmeste kontakt som aldri eller sjeldnere enn en gang i måneden. Ut fra dette må vi konkludere med at det store flertallet av representantene vil

Tabell 1: Andel av stortingsrepresentantene som oppgir sin nærmeste kontakt som daglig, som ukentlig osv.

Daglig:	18 %	(n=28)
Ukentlig:	50 %	(n=77)
Månedlig:	27 %	(n=42)
Sjeldnere:	5 %	(n= 7)
Aldri:	(1%)	(n= 1)

ha nært kjennskap til minst en type organisasjoner.

At kontakten er regelmessig behøver ikke bety at den er omfattende. Det er mulig at den enkelte har nær kontakt med et lite antall organisasjoner, og at de øvrige ikke kommer til orde. En undersøkelse av Folketinget (Damgaard 1977) viser at det er skjedd en spesialisering blant danske folkevalgte som dels kan føres tilbake til økt arbeidsmengde. Hvem som engasjerer seg på et saksfelt kan forklares ved hvem som sitter i den eller de komiteer som har ansvaret for området. Tabell 2 viser *hvor mange* organisasjoner den enkelte stortingsrepresentant har *regelmessig* (definert som *månedlig eller oftere*) kontakt med.

Tabell 2: Antall typer organisasjoner den enkelte stortingsrepresentant oppgir månedlig eller hyppigere kontakt med:

	0-3	4-9	10 og mer	gjennomsnitt
Andel av repr.	34 %	42 %	25 %	6.3 org.

Her ser vi at representantene har relativt bred kontaktflate utad til organisasjonssamfunnet. To av tre oppgir at de har månedlig kontakt med fire eller flere typer organisasjoner. Hver fjerde representant har månedlig eller hyppigere kontakt med mer enn 9 typer organisasjoner. I gjennomsnitt har de folkevalgte månedlig eller hyppigere kontakt med 6 typer organisasjoner.

Tabell 1 og tabell 2 viser ikke bare at Stortinget har kontakt med interesseorganisasjonene. Tallene viser også at det er relativt stor variasjon i kontakt, særlig i kontaktbredde. En forklaring kan være at noen representanter konsentrerer seg om et lite antall organisasjoner og opptrer som spesialister på dette feltet, mens andre er mer all-round-

politikere og har en bred kontaktflate uten at de har spesiell tett kontakt med noen gruppe. Et slikt mønster kan både begrunnes i en bevisst arbeidsdeling i partigruppen og ulik interesse for spesialisering blant representantene. Men tallene tyder ikke på at noen har nær, men smal kontakt, mens andre har mindre intens kontakt med et større antall organisasjoner. Gruppen som oppgir å ha *daglig* kontakt med en eller flere organisasjonsgrupper har i gjennomsnitt månedlig eller hyppigere kontakt med *9 typer organisasjoner*, gruppen med *ukentlig* som sin nærmeste kontakt har i snitt månedlig kontakt med *7 organisasjonsgrupper*, mens gjennomsnittet for de som har *månedlig* som sin nærmeste kontakt er på *litt under 4 grupper*. Korrelasjonen mellom kontaktnærhet (for gruppen som har oppgitt å ha månedlig eller nærmere kontakt) og kontaktbredde er signifikant og på 0.43. Det å ha svært tett kontakt med en gruppe synes ikke innebære at man ikke har tid til å opprettholde kontakt med de andre organiserte gruppene. Det er lite som tyder på at kontakt med interesseorganisasjoner preges av at noen representanter opptrer som spesialister, andre som generalister. Å ha tett kontakt og å ha bred kontakt synes ikke å gå på bekostning av hverandre. Kontaktnærhet og kontaktbredde er komplementære aktiviteter, ikke alternative.

Disse tallene tyder ikke på at spesialiseringen er så sterk når det gjelder kontakt med interesseorganisasjoner. Tabell 1 og 2 viser at folkeforsamlingens medlemmer ikke er skjermet fra påvirkning og press fra interesser i samfunnet. Den gjennomsnittlige representant har både nær og relativ bred kontakt med interesseorganisasjonene, og for Stortinget vil disse utgjøre en viktig del av nærmiljøet. En relativt overfladisk undersøkelse av kontakten gir dermed grunn til å stille spørsmål ved gyldigheten til både to-kanalhypotesen og segmenteringshypotesen: Den omfattende kontakten viser at den korporative og den numeriske kanal krysses. Den relativt brede kontaktflaten tyder på at parlamentarikernes rolle som "folke-valgte" og "representanter" begrenser mulighetene for spesialisering og dermed også for segmenteringen.

Den korporative kanal kjennetegnes ved at adgangskriteriene er ressurser av ulike slag. I Maktutredningens departementsundersøkelse ble de ansatte spurt om hvor ofte de hadde kontakt med ulike typer aktører. På alle nivåer var det en større andel som oppga ukentlig kontakt med organisasjoner innen arbeids- og næringsliv enn det var som oppga tilsvarende nær kontakt med andre

typer organisasjoner.⁴ Hvis kontakten med Stortinget fungerer annerledes enn det kontakten i den korporative kanal gjør er det rimelig å vente at "adgangskriteriene" også er forskjellige. I tabell 3 ser vi på andel stortingsrepresentanter som oppgir sin nærmeste kontakt som daglig eller ukentlig, og foretar en skjønsmessig fordeling av organisasjonstypene i arbeids- og næringsorganisasjoner og andre typer organisasjoner.⁵

Tabell 3: Kontakt fordelt på arbeids- og næringsorganisasjoner og de øvrige. Andel med ukentlig eller oftere kontakt med en/flere typer organisasjoner og kontaktbredde, dvs gjennomsnittlig antall organisasjoner representantene har regelmessig (månedlig eller hyppigere) kontakt med:

	Arbeids- og næringsorganisasjoner	Andre organisasjoner
andel med ukentlig eller oftere kontakt	48 %	42 %
kontaktbredde	2.9	3.4

Stortinget har kontakt med begge typer organisasjoner. Vi finner ikke den overvekt av organisasjoner innen arbeids- og næringsliv som vi ville vente hvis det utelukkende var økonomiske ressurser som bestemte hvem representantene ønsket snakke med. Dette er ikke overraskende hvis representantenes atferd dels må forklares ut fra at de velges og gjenvelges. Da er det viktig å holde kontakten med alle grupper som har noe å si, uavhengig av hvor ressurssterke de er rundt et forhandlingsbord. En alternativ forklaring er naturligvis at organisasjonene innen arbeids- og næringsliv ikke er overrepresentert fordi disse bare setter inn begrensede ressurser i sin kontakt med Stortinget, mens folkeforsamlingen er høyere prioritert hos de øvrige typer organisasjoner. Dette resonnementet er antakelig korrekt for enkelte av næringsorganisasjonene. Ressurssterke organisasjonsgrupper som skipsfartsorganisasjoner og arbeidsgiverforeninger er blant dem som har minst kontakt. Men samtidig har representantene relativt omfattende kontakt med næringsorganisasjoner innen landbruk og industri og håndverk, og med LO.⁶ En rimelig tolkning av tabell 3 er at mønsteret både kan føres tilbake til trekk ved Stortinget (hvem representantene ønsker å ha kontakt med) og ved organisasjonene (at

disse i ulik grad prioriterer kontakt med Stortinget).

Til slutt spør vi hvem som i hovedsak tar initiativet til kontakt. Er det slik at organisasjonene kontaktes av ivrige representanter på jakt etter en sak og et avisoppslag? Ut fra det inntrykk R. B. Kvavik fikk gjennom sine intervjuer med organisasjonene er det rimelig å vente et slikt funn. På den annen side får man ofte det inntrykk at Stortinget nærmest beleires av interessegrupper. (Jfr note 2). Det er derfor rimelig å spørre om det er slik at det er organisasjonene som ønsker kontakt og derfor tar initiativet. I intervjuene ble representantene spurt om kontaktinitiativet i hovedsak kom fra Stortinget eller fra interesseorganisasjonene.

Tabell 4: Svarfordelingen på spørsmålet "Når en ser på Deres kontakt med organisasjoner, kommer initiativet til Dem for det meste fra organisasjonene, eller fra Dem selv/komiteen/gruppen?"

	Initiativet kommer fra:		
	organisa- sjonene	likt fordelt	Stor- tinget
På egen komites saksfelt	40 %	48 %	12 %
Andre saksfelt	45 %	40 %	14 %

Heller ikke denne tabellen støtter en to-kanaltese som indikerer at Stortinget er en lite viktig institusjon for interesseorganisasjonene. Organisasjonene tar i stor grad initiativet til kontakt med Stortinget. Robert B. Kvaviks påstand om at kontakt nærmest utelukkende initieres fra Stortinget får ikke støtte når man går til Stortinget og spør de folkevalgte. Samtidig ser vi at det er åpent for at representantene kan ta kontakt med organisasjoner hvis de ønsker det. Over halvparten av de folkevalgte oppgir at kontaktinitiativet er omtrent likt fordelt mellom organisasjonene og Stortingets organer eller at initiativet i hovedsak kommer fra dem selv.

Disse tallene viser at Stortinget har kontakt med interesseorganisasjonene, at den gjennomsnittlige representant både har nær og bred kontakt med ulike typer organisasjoner, at det ikke synes være noen store forskjeller i tilgangsstruktur mellom arbeids- og næringsorganisasjoner og de

øvrigt og at organisasjonene i stor grad selv tar initiativet til kontakten. Denne noe overfladiske analysen av kontaktmønster synes å styrke tanken om at den folkevalgte forsamling oppfattes som et nyttig kontaktpunkt for den organisasjon som ønsker myndighetskontakt. Tallmaterialet bidrar også til å styrke en antakelse om at institusjonens spesielle legitimitetsgrunnlag kan forklare at interesseorganisasjonene ønsker kontakt og at representantene er villige til å bruke av sin tid til nettopp kontakt med interesser i samfunnet.

Allikevel viste tabell 1 og tabell 2 at det var en viss variasjon i hvor tett kontakt den enkelte hadde, og særlig i hvor bred kontaktflaten var. En stor del av de folkevalgte har daglig eller ukentlig kontakt med minst en type organisasjoner, mens det er ganske store forskjeller i hvor mange typer interesser man har regelmessig kontakt med. En forklaring på dette kan være å finne i partitilhørighet. I de nordiske parlamenter har partiene stor betydning for den enkeltes atferd og karrieremuligheter. Alle velges inn på partilister og som oftest etter å ha arbeidet seg oppover i partisystemet, enten ved verv i partiorganisasjonen eller ved å ha hatt offentlige verv i kommunestyre/fylkesting. Det er rimelig å vente at ulikheter i "politisk kultur" og i hvordan arbeidsoppgavene organiseres og fordeles i de enkelte partier vil påvirke representantenes aktiviteter på Stortinget. Det neste spørsmålet blir derfor om variasjonen i kontakt kan forklares ved den enkeltes partitilknytning, enten ved at de ulike partiene i ulik grad anser organiserte interesser som legitime deltakere i det politiske spill eller ved at partiene har ulike erfaringer når det gjelder nytten av slik kontakt.

Parti og kontakt

Det er pekt på at en av årsakene til at man modifierer "decline of parliaments"-tesen i de siste års analyser av de nordiske parlamenter er at den økte forekomst av mindretallsregjeringer har tvunget regjeringen til å søke støtte i nasjonalforsamlingen. I Norge hadde Ap rent flertall i Stortinget fra 1945 til 1961 og regjeringsmakten fram til 1965. Dette betyr at to-kanaltesen ble utviklet i en periode med en svært stabil regjeringssituasjon, og da ett parti alene hadde vært istand til å få igjennom de saker de ønsket i Stortinget. Historikeren J. A. Seip brukte uttrykket "ett-partistaten" og hevdet noe provoserende at "Stortinget har vært i eksil fra Elverum til Kings Bay".⁷ I perioden fra 1965 har den parlamentariske situasjonen vært en annen. Ulike borgerlige flertalls- og mindretalls-

regjeringer har vekslet med sosialistiske mindretallsregjeringer.

Tabell 1 og 2 viste at det er betydelige variasjoner mellom representantene i hvor omfattende kontakt de har. Et spørsmål som følger av dette er om disse variasjonene kan føres tilbake til partienes ulike erfaringsbakgrunn. Det kan tenkes to alternative resultater. For det første at de sosialistiske partier er mer "organisasjonsvennlige" enn de borgerlige partiene. Her kan man både vise til det relativt vellykkede samarbeid mellom samfunnsinteresser og statsmakt i etterkrigsperioden, og til det nære samarbeid som har eksistert mellom Ap og den organiserte fagbevegelse. Det er mulig at dette har ført til at Ap, og også partiet til venstre for Ap, SV, er mer positivt innstilt til at "berørte interesser" forsøker påvirke vedtak, mens de borgerlige partier mer holder på at de folkevalgte skal fatte sine vedtak uavhengig av press fra særgrupper. Men Aps erfaringsbakgrunn kan også ha ført til partiets kontakt med interesseorganisasjoner fortsatt går gjennom den tradisjonelle "korporative kanal", slik at partiets stortingsgruppe i liten grad kommer inn.

I tabell 5 er målene for kontakt brutt ned på parti. I tillegg til kontaktintensitet og kontaktbredde er det tatt med hvor stor del av kontakten som går til typiske arbeids- og næringsorganisasjoner.⁸ Dette siste målet må tolkes med forsiktighet siden enhetene er organisasjonsgrupper (som vil bestå av mange eller få organisasjoner) og dermed er ikke målet noe absolutt tallfesting av den enkeltes kontakt. Men det er likevel nyttig for å se om noen partier har større tendens enn andre til å oppgi kontakt med arbeids- og næringslivsorganisasjoner.

Her ser vi at *det er små forskjeller mellom partiene* når det gjelder kontaktomfang. Det er en noe større andel i Ap enn i de øvrige partiene som oppgir ukentlig eller nærmere kontakt, mens Høyre og mellompartiene i gjennomsnitt har bredest kontakflate ut til organiserte interesser. En mulig forklaring på dette mønsteret er at det i et stort parti vil være rom for mer spesialisering av arbeidsoppgavene, noe som også gjør at den enkelte får mer tid til å holde kontakt med organisasjonene på det området han eller hun har ansvaret for. I de mindre partiene må den enkelte ta seg av flere typer politikk, og får mindre tid til å konsentrere seg om en enkelt organisasjonsgruppe. De forskjellene som finnes mellom partiene er heller ikke så store, det er adskillig større variasjoner innad i partiene enn mellom dem. Vi kan si at uansett hvilket regjeringsalternativ som velges vil stortingsgruppa til regjeringspartiet/partiene sannsynligvis ha en bred kontakflate utad til organisasjonene. I og med at deler av regjeringen hentes fra Stortinget vil dette trolig føre til at alle regjeringer har medlemmer som betrakter organisasjonene som en naturlig del av sine politiske omgivelser. Det er også visse forskjeller i hvor stor del av det enkelte partis kontakt som konsentreres om arbeids- og næringsorganisasjoner, men også her er variasjonen mellom partiene overraskende liten. Krf og SV er de to partiene som har minst av sin organisasjonskontakt rettet mot organisasjoner innen arbeids- og næringsliv, men også disse partiene har betydelig kontakt med denne typen organisasjoner.

Det synes ikke som om variasjoner i kontakt kan føres tilbake til forskjeller i "ideologi" eller historisk erfaring hos de forskjellige partier. *Kon-*

Tabell 5: Parti og kontakt. Andel av partiets representanter som oppgir daglig/ukentlig kontakt med minst en organisasjonsgruppe, gjennomsnittlig antall organisasjoner medlemmene i de ulike partiene oppgir månedlig/oftere kontakt med og hvor stor andel av det enkelte partis kontakt som går til arbeids- og næringsorganisasjonene.

	AP (N=62)	Høyre (N=29)	SP (N=21)	KRF (N=20)	SV (N=16)	FRP (N=4)	Total (n=155)
Andel med ukentlig kontakt	77 %	66 %	62 %	65 %	56 %	50 %	68 %
Gjennomsnittlig kontaktbredde	6.1	7.6	6.5	6.8	4.7	6.3	6.3
Andel av kontakten som går til org. i arb. og næringsliv	46 %	47 %	48 %	40 %	43 %	50 %	46 %

takt med interesseorganisasjoner er en del av arbeidsdagen for alle partigruppene på Stortinget, uansett om de er borgerlige eller sosialistiske, i regjeringsposisjon eller i opposisjon: Aps stortingsgruppe overlater ikke kontakten med interesseorganisasjonene til regjeringen, og de borgerlige partiene synes ikke ha vesentlige motforestillinger mot å høre på hva særgruppene i samfunnet har å si. Dette viser at interesseorganisasjonene er fast etablerte som politiske aktører i det norske samfunn.

Kontaktens innhold: hvilke trekk ved representanten forklarer kontaktmønsteret?

Selv om de to kanalene til innflytelse krysses ved at alle de større politiske partiene har bygget opp et nært kontaktnettverk til organisasjonene så vil dette kunne fungere forskjellig for ulike typer organisasjoner (Hernes 1985:38–40). Det er rimelig å vente at veien til kontakt er ulik for avholdsorganisasjoner og Rederforbundet, for Naturvernforbundet og Bondelaget. For å se om ulike grupper i samfunnet har ulike veier til myndighetskontakt trengs en analyse av hvilke kjennetegn ved representantene som øker eller minsker sannsynligheten for at han eller hun vil ha kontakt med den enkelte type organisasjon. En analyse av dette vil ikke bare si noe om hvordan den korporative og den numeriske kanal krysses. Den kan også danne utgangspunktet for hypoteser om hvordan endringer i Stortingets sammensetning, rekruttering og organisasjon vil lette eller vanskeliggjøre veien til å bli hørt for ulike grupper i samfunnet.

Mens adgang til den korporative kanal antas å være uavhengig av hvilket/hvilke partier som sitter med makten er det rimelig å vente at *de tradisjonelle allianselinjer mellom partier og organisasjoner* vil påvirke stortingskontakten. I Norge har enkelte partier og enkelte organisasjoner tradisjonelt hatt nære forbindelser, eksempler er Ap og LO, Sp og landbruksorganisasjonene, Høyre og arbeidsgiversiden/næringslivet og Krf og organisasjoner innen avhold og religion. Allikevel kan det være grunn til å spørre om hvor stor betydning parti har for kontakt. For det første kan den nære forbindelsen mellom partier og organisasjoner tenkes å være svekket ved at et politisk parti er nødt til å ha et program på de fleste områder av samfunnslivet. Samtidig er de organisasjoner som vil påvirke avgjørelser avhengig av at flere partier støtter deres syn, siden ikke noe enkeltparti har flertall alene i det norske Storting. For det andre er det mange typer organisasjoner og felter av

samfunnslivet som ikke er koplet til noe bestemt politisk parti. En analyse av i hvor stor grad parti påvirker kontakt med enkeltorganisasjoner vil derfor gi oss en antydning om hvilke områder som er politisert på den måte at en gruppes syn i hovedsak formidles av enkelte partier. For disse organisasjonene vil valgresultatet antakelig være av stor betydning for deres anledning til å få sitt syn formidlet i Stortinget.

Det er også grunn til å vente at representantenes *komiteilknytning* vil påvirke deres kontakt med interesseorganisasjonene. Mye tyder på at komiteilknytning vil ha stor betydning for hva en stortingsrepresentant vil bruke arbeidstiden til. Meldinger og proposisjoner som kommer til Stortinget blir sendt til komiteene uten noen forutgående plenumsbehandling, og komiteen vil ha drøftet saken grundig før den blir tatt opp til diskusjon i plenumsorganene. Komiteemedlemmene har dermed bedre anledning til å sette seg inn i det spørsmål som behandles enn resten av Stortingets medlemmer (Hernes 1971; 1973). Det er også særtrekk ved det norske komitesystemet som kan forsterke den innflytelse saksalokeringen har på arbeidsmåten. Representantene er medlem av én og bare én komite og som oftest sitter en representant i samme komite hele valgperioden, dvs 4 år. Sammen med det faktum at mye av arbeidstiden tilbringes i komiteen vil sannsynligvis de organisatoriske trekk føre til at det utvikles et krav om at man skal møte forberedt til møtene og ta sin del av komitearbeidet. Både komiteenes betydning i Stortingets saksbehandling og deres innvirkning på representantenes arbeidsdag gjør at det er rimelig å vente at komite har betydning for organisasjonskontakt. Komite er et stabilt element, og de organisasjoner som har omfattende kontakt med "sin" komite har også en fast vei til stortingskontakt. Hvis komite i stor grad påvirker kontakten vil valgresultatet ikke ha så mye å si for en organisasjons anledning til å levere sine argumenter til det folkevalgte organ.

En del av representantene har også tilknytning til de interesser organisasjonene taler gjennom *sitt yrke, sin utdanning eller mer direkte ved at de har medlemskap eller tillitsverv i ulike organisasjoner*. En slik tilknytning kan også tenkes å påvirke den enkeltes oppmerksomhet og interessefelt. Er det rett og slett slik at organisasjonene snakker med sine egne? Er det yrke og organisasjonstilknytning som påvirker hvem den enkelte representant har kontakt med? Er det slik kan man si at koblingen mellom numerisk og korporativ kanal skjer på den

måte at organiserte interesser indirekte er representert på Stortinget. En følge av dette vil være at i hvor stor grad interesser får levere sine argumenter i Stortinget vil være avhengig av hvem partiene velger inn. Det kan også tenkes at noe av effekten fra komite skyldes at representanter med bestemte interesser søker seg til de komiteene der de kan arbeide for de saker som er av betydning for dem.

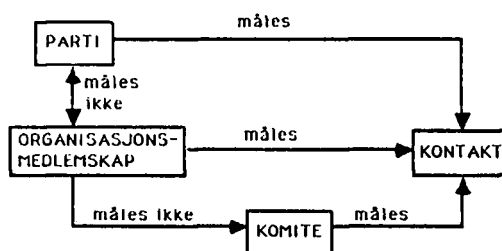
Det er derfor grunn til å vente at kontakt kan forklares av tre tilknytninger representanten har, *partitilknytning*, *komitetilknytning*⁹ og *organisasjonstilknytning*. Når vi har valgt organisasjonstilknytning (tidligere/nåværende medlemskap/tilslitsverv) er det delvis fordi utdanning/yrke også reflekteres gjennom medlemskap i ulike organisasjoner og fordi organisasjonstilknytning samtidig vil fange opp dem som er opptatt av et felt uten at de har et yrke som ligger nær det.

Det er rimelig å forvente at ulike typer organisasjoner har ulike veier til kontakt med Stortinget. For at eventuelle variasjoner skal fanges opp gjennomføres en separat analyse av stortingsrepresentantenes kontakt med hver av de 22 organisasjonsgruppene. Avhengig variabel, *kontakt*, kvantifiseres ved at daglig gis verdien 4, ukentlig verdien 3, månedlig verdien 2, sjeldnere enn månedlig verdien 1 og aldri verdien 0. Metoden som brukes er MCA-analyse. Grunnen til dette er først og fremst at uavhengig variabel er på nominalnivå. Metoden forutsetter fravær av samspill (interaksjon). Nå vil det nok være innslag av interaksjon mellom medlemskap og parti/komite (se Nergaard 1987), men det tyder ikke på at denne er dramatisk (skifte av fortegn).

Vi må anta at sammenhengen mellom komite og parti er tilfeldig, siden komiteenes sammensetning avspeiler de ulike partienes styrke på Stortinget. Hvis det er store forskjeller mellom ukontrollerte og kontrollerte effekter er det rimelig at disse enten skyldes en enkelte partier har større andel av organisasjonsmedlemmer enn andre eller at rekrutteringen til komiteene ikke er tilfeldig, dvs at noe av effekten komite/kontakt er spuriøs og at organisasjonstilknytning er bakenforliggende variabel. Dette betyr at det er sannsynlig at effekten fra organisasjonsmedlemskap underestimeres idet vår MCA-analyse ikke måler indirekte effekter.¹⁰

Resultatet vises i tabell 6. Det er bare tatt med effekter som er signifikante på 0.05 nivå (understrekede) og 0.10 nivå (ikke understrekede). R^2 viser forklart varians, dvs hvor mye av variasjonen i avhengig variabel som forklares av alle de uavhengige variablene. ETA-verdiene viser den

Figur 1.

ukontrollerte effekter av hver variabel. (ETA² viser hvor stor del av variasjonen i avhengig variabel som forklares av den faktoren det gjelder). BETA-verdiene viser de uavhengige variablenes relative forklaringskraft kontrollert for de øvrige to uavhengige variable.

Det er forskjell i hvor stor grad ulike tilknytninger kan forklare kontakt med organisasjoner. De typer kontakt der det er vesentlige forskjeller mellom partiene (signifikant på 5 % nivå) er nettopp de organisasjonene som har utgjort deler av det tradisjonelle konfliktmønsteret i norsk politikk. Ap og delvis SV har nær kontakt med LO og LO-forbund, Krf har kontakt med religiøse foreninger og avholdsbevegelsen. Her er det helt tydelig at parti og interesseorganisasjon er del av samme "bevegelse". Parti har også effekt for kontakt med jordbruket (signifikant på 10 % nivå) og for kontakt med næringsorganisasjonene innen handel, industri og håndverk (10 % nivå), skipsfart og bank/forsikring. For de siste 4 er det særlig Høyre som skiller seg ut ved å ha nærmere kontakt enn de øvrige mens Ap- og SV-representantene i gjennomsnitt har sjeldnere kontakt enn de borgerlige stortingsmedlemmene. Når det gjelder disse typer organisasjoner kan vi si at kontaktmønsteret fortsatt følger de tradisjonelle skillelinjene i norsk politikk som Stein Rokkan identifiserte først på 1960-tallet. Dette er særlig gyldig for de mest "ideologisk" pregede organisasjonene: fagbevegelsen og organisasjonene innen avhold og religion.

At partiene har tilknytning til bestemte konflikter i samfunnet kan dels føres tilbake til en abstrakt "partiideologi" dels til hvem det enkelte parti rekrutterer. Når det gjelder de organisasjoner der parti har sterkest effekt er det klart at den bivariante effekten (eta-koeffisienten) blir sterkt redusert når man kontrollerer for medlemskap i organisasjonene (se beta-koeffisienten). Dette kan forklares ved overlappende medlemskap, og viser at partier og organisasjoner er del av samme

Tabell 6: MCA-analyse. Kontakt (varierer mellom 0 og 4) som avhengig variabel, komite, medlemskap/tillitsverv i organisasjonene og parti som uavhengige variable.

Organisasjonstype	parti		komite		org. tilknytning		R ²
	eta	beta	eta	beta	eta	beta	
Religiøse	.68	.45	.19	.16	.67	.36	.57
Avhold	.47	.27	.35	.26	.63	.51	.52
Landsorganisasjonen	.65	.42			.64	.36	.50
Helse/humanitære			.54	.51	.34	.25	.37
Fiskeri			.56	.43	.49	.23	.37
Lærer/forskn./underv.			.49	.45	.34	.23	.34
Språk/kunst/kultur			.45	.39	.34	.32	.32
Transport			.53	.52			.32
Jordbruk	.36	.28	.38	.34	.39	.23	.31
Handel	.44	.44	.24	.23			.26
Skipsfart	.34	.35	.36	.37			.25
Forsvar/utlandet			.35	.32	.36	.27	.25
Industri/håndverk	.30	.28	.39	.37			.24
Bank/forsikring	.36	.37	.24	.24	.26	.22	.24
Turisme/reiseliv	.27	.28	.21	.18	.34	.35	.23
Pensjonister			.37	.35			.21
Arbeidsgiverorg.			.13	.14	.29	.23	.17
Bolig/eiendom			.23	.24	.30	.30	.16
Idrett/fritid			.19	.17	.30	.28	.15
Forbruker			.22	.23	.22	.21	.15
Arb. takerorg. utenfor LO							.10
Natur/miljøvern							.08

bevegelse, men også at noe av effekten fra parti kan sees som avhengig av hvem det enkelte parti rekrutterer.

Det er også vesentlige uavhengige effekter av organisasjonsmedlemskap. Bare for et mindre antall typer kontakt har det ingen betydning for kontaktnivået om representanten er tilknyttet organisasjonen eller ikke. En tolkning av dette er at hvem som blir rekruttert vil ha betydning for ulike gruppers anledning til å bli hørt. Imidlertid er det enkelte grupper som ikke har maktet eller ønsket å etablere slike bånd til de av sine medlemmer som er innvalgt på Stortinget. Blant disse er det grupper som er relativt godt representert blant de folkevalgte som natur- og miljøvernorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner utenfor LO og forbrukerorganisasjoner. Heller ikke medlemskap i de ulike næringsorganisasjonene utenom primærnæringene har signifikant effekt på kontakt med denne type organisasjoner. Særlig tydelig er forskjellen mellom medlemmer av LO, der organi-

sasjonen helt tydelig snakker med sine egne og andre arbeidstakerorganisasjoner der medlemskap/tillitsverv ikke betyr noe for kontaktomfanget.

Den faktor som jevnt over har signifikant effekt og som bidrar mest til forklaring av forskjeller i kontakt er medlemskap i de komiteer som behandler det saksfelt den enkelte gruppe organisasjoner virker innenfor. Vi legger merke til at komite ikke har effekt for kontakt med miljøvernorganisasjoner. Her kan en mulig forklaring være at denne typen organisasjoner på 70-tallet i større grad var interessert i de saker industrikomiteen behandlet, nemlig energispørsmål av ymse slag. Det generelle bildet er imidlertid en effekt fra komite som kan forklare relativt mye av variasjonen i avhengig variabel, særlig for de mer saksrettede organisasjoner på feltene transport, forskning/undervisning, språk/kunst/kultur och helse/sosialstell.

Analysen viser at noen typer organisasjoner har

relativt *etablerte veier* til kontakt, enten via en komite eller via et parti. Også medlemskap betyr endel for kontakt, men den bivariate effekten (eta-koeffisienten) reduseres når man kontrollerer for komite og parti. Allikevel tyder dette på at effekten både av parti og komite i en viss grad kan forstås som forsterket av selektiv rekruttering til partier/komiteer.

At enkelte organisasjoner ikke har etablerte veier til Stortinget behøver ikke bety at de ikke får lagt fram sine argumenter for offentlige myndigheter. For det første kan det tenkes at noen av organisasjonene ikke er interessert i kontakt med Stortinget fordi de har andre kanaler. Som en illustrasjon kan det nevnes at arbeidsgiverorganisasjonene var blant de gruppene der modellen forklarte lite av variasjonen i kontakt. Det er likevel lite sannsynlig at dette betyr at denne gruppen organisasjoner ikke har anledning til å levere argumenter til offentlige myndigheter når de ønsker det. En mer rimelig forklaring er at arbeidsgiverorganisasjonene kontakter et organ som Finansdepartementet hvis de har noe de ønsker formidle. Andre grupper kan bli hørt selv om dette ikke skjer via regulære interesseorganisasjoner. Natur- og miljøbevegelsens lite etablerte kontaktnett kan skyldes at disse i denne perioden foretrakk å arbeide gjennom aksjonskanalen og ad-hoc-organisering. Et annet eksempel på en gruppe som har betydelig kontakt, men få faste kanaler, er kvinneorganisasjonene. Denne typen organisasjoner er ikke behandlet her,¹¹ men Gudmund Hernes har sett på Stortingets kontakt med disse organisasjonene (Hernes 1984:162–163). Han viser at det ikke er noen spesielle komiteer som har særlig nær kontakt med kvinneorganisasjonene, og at de sammenhenger som finnes forsvinner når man kontrollerer for kjønns sammensetningen av de aktuelle komiteene. Men selv om mangel på faste kontaktveier ikke nødvendigvis betyr manglende anledning til å legge fram sine argumenter, så er det rimelig å anta at når grupper som forbrukerinteresser, arbeidstakergrupper utenfor LO og miljøbevegelsen ikke har etablerte kanaler så vanskeliggjør dette deres posisjon i de tilfellen. Stortinget behandler saker som er av interesse for nettopp disse organisasjonene.

Forandringer fram til idag

Til slutt vil jeg komme med noen bemerkninger om hva forandringer i Stortinget kan bety for dette kontaktmønsteret. Siden jeg bare har opplys-

ninger om kontakt på ett tidspunkt er det vanskelig å komme med noe mer enn hypoteser med basis i det materiale som er analysert.

To av hovedpoengene til forskere som har behandlet nordiske parlamenter er at parlamentets økte betydning delvis skyldes økt politisering av områder p. g. a. økonomisk innstramning og prioriteringsbehov, dels den økte forekomst av mindretallsregjeringer med usikker basis i parlamentet. Den parlamentariske situasjon i 1977 var mer ustabil enn den var på 50-tallet. Men situasjonen i 1987 er også mer ustabil enn i 1977. Hvis usikker parlamentarisk situasjon svekker den korporative kanal og øker Stortingets betydning som kontaktpunkt for grupper som ønsker å påvirke offentlige beslutninger er det rimelig å vente at kontakten i dag er minst like omfattende som i 1977.

Det er ikke bare en mer ustabil parlamentarisk situasjon som gir grunn til å tro at kontakten er vel så omfattende nå som i 1977. Antallet frivillige interesseorganisasjoner er økt, og var i 1982 oppe i ca 2200 (Rommetvedt 1987:10). Mye tyder også på at både partier og organisasjoner er blitt mer profesjonelle, både når det gjelder personell og intern organisering. Politikk er for mange ikke bare blitt et yrke, men også det yrke man starter sin arbeidskarriere i. Mange av dagens nyvalgte stortingsrepresentanter har nok en helt annen erfaringsbakgrunn enn tidligere tiders "nykommere", som ofte oppnådde stortingsvervet etter mange års tjeneste i lokalpolitiske verv. Hvis det er slik at dagens politikere har en bredere rikspolitisk erfaring før de velges inn på Stortinget kan det både føre til økt kontakt for institusjonen under ett, og mindre variasjon representantene imellom.

Det er også rimelig å vente at en intervjuserie i 1987 vil vise at det er *forskjeller i hvem som snakker med hvem*. En økt politisering av saksfelt vil sannsynligvis redusere komiteenes makt i forhold til partigruppenes. I Norge kan vi vente at områder som helsepolitikk og landbrukspolitikk i 1987 ikke utelukkende er komiteens sak. Et annet moment er at hvilke saker som er "oppe i tiden" også vil påvirke kontaktmønstre.

En annen mulig forandring i kontaktmønsteret vil ligge i hvem som rekrutteres til Stortinget. Et tema som har vært diskutert er forholdet Ap/LO. Av og til hører man misnøye med at så få av Aps representanter rekrutteres "fra golvet". I tabell 6 ser vi medlemskap i LO øker sjansen for å ha nær kontakt med fagbevegelsen, uavhengig av partitilknytning. En rimelig antakelse er da at en (eventuell) reduksjon i rekruttering av folk fra fagbeve-

gelsen vil redusere partiets kontakt med LO. Noen store forandringer er det imidlertid ingen grunn til å vente seg: de nære bånd mellom parti og fagbevegelse betyr nok at LO kommer til orde når de ønsker det. De samme forhold vil gjelde Krfs kontakt med religiøse organisasjoner og avholdsbevegelsen og Sps kontakt med landbruksorganisasjonene.

Det er også rimelig å vente at *enkeltgrupper* som ikke var særlig aktive i 1977 vil ha bredere og tettere kontakt i 1987. Her kan man særlig nevne arbeidstakerorganisasjoner utenfor LO og idretts- og fritidsorganisasjoner. De siste har engasjert seg i spørsmål som Stortinget har tatt opp, eksempler er fordelingen av tippemidlene og innføringen av tallspillet LOTTO. Vi ser også stadig eksempler på at politikere påtar seg lederverv innen den organiserte idretten.

Alt i alt kan man konkludere med at det er høyst sannsynlig at stortingsrepresentanter og særgruppeorganisasjoner også i dag vil ha omfattende kontakt. Mye av denne kontakten vil være saksrettet, ligne den kontakt som kjennetegner den korporative kanal og foregå relativt anonymt i komiteene. Men andre deler av kontakten vil bære preg av at særgruppene ønsker å markere standpunkt offentlig. Og særlig her vil Stortinget være et egnet organ, både fordi institusjonen har en spesiell legitimitet og fordi representantene har et relativt bredt interessefelt og er avhengig av å være synlige utad. Man kan spørre om ikke en del av organisasjonenes kontakt med Stortinget ikke skyldes så mye at Stortinget har makt som at Stortinget er Stortinget, i folks oppfatning.

Konklusjonen er at Stortinget har relativt omfattende kontakt med interesseorganisasjoner. Den numeriske og den korporative kanal krysses. Den enkeltfaktor som best forklarer hvem som har kontakt med hvem er komitetilknytning. Men også tilknytning til organisasjonene gjennom medlemskap/tillitsverv har betydning for tilbøyeligheten til å ha kontakt.

Det folkevalgte organs omfattende kontakt med interesseorganisasjoner viser også det andre undersøkelser har understreket: Norge er et organisasjonssamfunn. Samtidig tyder den omfattende kontakten på at Stortinget igjen er blitt viktigere som politisk arena. Eksistensen av, og adgangen til, en korporativ kanal har ikke ført til at organisasjonene konsentrerer sin myndighetskontakt til denne. Stortingets kontakt med organisasjonene er preget av at "alle deltar". Alle de større partiene oppgir relativt omfattende kontakt: interesse-

organisasjonene synes være akseptert som legitime deltakere av både de sosialistiske og de borgerlige partiene. I tillegg er denne arenaen ganske lett tilgjengelig, også for de organisasjonsgruppene som ikke tilhører de mest ressurssterke arbeids- og næringsorganisasjonene.

Noter

- ¹ Jeg takker Gudmund Hernes og Ove Langeland for nyttige kommentarer. Artikkelen ble opprinnelig skrevet som innlegg til den VIII Nordiske Statsviterkongress i København, august 1987, og presentert på arbeidsgruppen om Nordisk parlamentarisme. Det er foretatt mindre endringer fra dette opprinnelige utkastet.
- ² Media og politiske kommentatorer peker stadig på at Stortinget har omfattende kontakt med interesseorganisasjoner. Ett eksempel er en kommentar i fagbladet Skoleforum, utgitt av Norges Undervisningsforbund. (Tidligere Norsk lektorlag).

"Det er her (stortingsrestauranten) Statoil-sjefer, idrettsgeneraler og iherdige LO-folk stiller opp for å sondere terrenget og gi gode råd til stortingsrepresentantene. For dem er lobbying like selvfølgelig som selve stortingsdebatten." (Skoleforum 12/13 1986.)
- ³ Det ble stilt spørsmål om hvor ofte representanten hadde kontakt med 24 typer organisasjoner. I den videre behandlingen av kontaktmålene utelukkes kvinne- og ungdomsorganisasjonene fordi mye tyder på at representantene her har inkludert kontakt med sitt partis kvinne- og ungdomsorganisasjon. Dette betyr at vi får en viss undervurdering av kontaktfang. I tillegg er det sannsynlig at utelukkelsen gir visse skjevheter på den måte at grupper som har mer kontakt med kvinne- og ungdomsorganisasjoner (utenom partiene) får sin kontakt underestimert.
- ⁴ Tall for departementsansattes kontakt med interesseorganisasjoner finnes bl. a. i Maktutredningens sluttrapport (NOU 1982:3 side 55). Her deles det opp i kontakt med arbeids- og næringsorganisasjoner og andre organisasjoner, men det kommer ikke fram hvordan klassifiseringen er foretatt. Derfor er ikke disse tallene umiddelbart sammenlignbare med det mål som senere brukes for stortingsrepresentantenes kontakt. Maktutredningens sluttrapport har tall som viser at mens 36 % av gruppen ekspedisjonssjef/departementsråd oppga daglig/ukentlig kontakt med arbeids- og næringsorganisasjonene så var det bare 9 % som oppga tilsvarende nær kontakt med andre typer organisasjoner.
- ⁵ *Arbeids- og næringsorganisasjoner*: Jordbruksorganisasjoner, fiskeriorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner innen LO, arbeidstakerorganisasjoner utenfor LO, arbeidsgiverorganisasjoner, organisa-

sjoner innen sektoren industri/håndverk, bank og forsikringsorganisasjoner, transportorganisasjoner og handelsorganisasjoner.

De øvrige organisasjonene er sektorene natur/miljøvern, forbruker, forsvar/utlandet, idrett/fritid, religion, helse og sosiale, avhold, språk/kunst/kultur, lærer/forskning/utdanning, bolig/eiendom, turisme/reiseliv og pensjonistorganisasjoner.

- ⁶ Hvis man summerer opp hvor mange av representantene som oppgir kontakt med de ulike organisasjonstypene og vekter tallene etter hvor hyppig kontakt den enkelte oppgir får man et mål på hvor mye kontakt den enkelte organisasjonstype har. På et slikt mål befinner LO, landbruksorganisasjonene og organisasjoner innen håndverk/industri blant de gruppene som scorer høyest, mens skipsfartsorganisasjonene, organisasjoner innen bank/forsikring og arbeidsgiverorganisasjonene er blant de med lavest score.
- ⁷ Formuleringene er hentet fra Jens Arup Seips essay med tittelen "Fra embedsmannsstat til ettpartistat" (Seip 1963:22). "Stortingets eksil" viser til perioden fra den tyske okkupasjonen i 1940 da Stortinget i et møte på Elverum ga den norske regjering fullmakter til å ivareta landets interesser, og fram til 1963 da regjeringen Gerhardsen måtte gå av p. g. a. et mistillitsvotum etter en gruvelykke på Svalbard. (Kings Bay-ulykken).
- ⁸ Kontakt er kvantifisert ved at daglig gis verdien 4, ukentlig verdien 3, månedlig verdien 2, sjeldnere enn månedlig verdien 1 og aldri verdien 0. Deretter summeres den enkelte representants kontakt for alle organisasjoner og det regnes ut hvor stor del av denne som går til de 10 typer organisasjoner som er klassifisert som arbeids- og næringsorganisasjoner. (Se note 5.)
- ⁹ Det er satt opp hvilken komite som vil være det mest aktuelle kontaktpunkt for de ulike typer organisasjoner.

Komite	behandler saker av interesse for organisasjoner innen
Administrasjonskomiteen	Forbrukerorg, handel
Landbrukskomiteen	Landbruk
Sjøfart/fiskerikomiteen	Fiskeri, skipsfart
Industrikomiteen	LO-forbund, håndverk og industri
Finanskomiteen	Arbeidstakerorg utenfor LO, bank og forsikring, arbeidsgiverorganisasjoner
Kirke/undervisningskomiteen	Språk/kunst/kultur, idrett og fritid, religiøse foreninger og lærer, undervisning, student og forskning
Kommunal/miljøvernkomiteen	Bolig- og eiendomsorg, miljø/naturvern

Samferdselskomiteen	Transport/samferdsel og turist og reiseliv
Sosialkomiteen	Humanitære/sosiale og avhold
Forsvarskomiteen	Utlandet/militære
Utenrikskomiteen	Utlandet/militære

¹⁰ MCA-analysen er en prediksjonsanalyse, ikke en kausalanalyse. Dette betyr at bare de direkte (kontrollerte) effektene måles. Modellen er i prinsippet en kausalmodell, men siden ikke alle effektene regnes ut kan man ikke regne ut den totale effekt av komite og parti.

¹¹ Begrunnelsen for at kvinneorganisasjonene ikke er tatt med finnes i note 3.

Litteraturliste

- Arter, David (1984): *The Nordic Parliaments. A Comparative Analysis*. London: C Hurst.
- Damgaard, Erik (1977): *Folketinget under forandring*. København: Samfunnsvidenskaplig forlag.
- Damgaard, Erik (1986): *Træk af dansk parlamentarismes udvikling*. Institut for statskundskap, Aarhus Universitet.
- Egeberg, Morten, Johan P. Olsen og Harald Sætren (1978): "Organisasjonssamfunnet og den segmenterte stat", i Johan P. Olsen, *Politisk organisering*, Bergen: Universitetsforlaget.
- Egeberg, Morten (1981): *Stat og organisasjoner. Flerpartisstyre, partisstyre og byråkrati i norsk politikk*, Bergen: Universitetsforlaget.
- Hernes, Gudmund (1971): *Interest, Influence and Cooperation: A Study of the Norwegian Parliament*. Upublisert Ph. D. avhandling, John Hopkins University.
- Hernes, Gudmund (1973): "Stortingets komitesystem og maktfordelingen i partigruppene", *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 14:1-29.
- Hernes, Gudmund (1984): "Segmentering og samordning" i O. Berg og A. Underdal (red), *Fra valg til vedtak*, Oslo: Aschehoug.
- Hernes, Gudmund (1985): "Stortinget - makt og muligheter", *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift*, 1:35-43.
- Isberg, Magnus (1982): *The first Decade of the Unicameral Riksdag*, Forskningsrapporter 1982:1, Stockholms Universitet, Statsvetenskapliga institutionen.
- Kvavik, Robert B. (1970): *Interest Groups in Norway. A Study of Corporate Pluralism*, avhandling, Stanford University, California.
- Loewenberg, Gerhard og Samuel C. Patterson (1979): *Comparing Legislatures*, Boston: Little, Brown and Company.
- Nergaard, Kristine (1987): *Parti, komite og kontakt. En analyse av stortingsrepresentantenes kontakt med interesseorganisasjoner*, hovedoppgave, Institutt for statsvitenskap, Oslo.
- Olsen, Johan P. (1983): *Organized Democracy*, Bergen, Universitetsforlaget.

Rokkan, Stein (1966): "Norway: Numerical Democracy and Corporative Pluralism", i Robert Dahl, *Political Opposition in Western Democracies*, New Haven: Yale University Press.

Rommetvedt, Hilmar (1987): *Stortinget – fra konsensus til konflikt*, Arbeidsnotat, Rogalandforskning.

Seip, Jens Arup (1963): *Fra embedsmannsstat til ettparti-stat og andre essays*. Oslo: Universitetsforlaget.

Wahlke, John C., Heinz Eulau, William Buchanan and Leroy C. Ferguson (1962): *The Legislative System. Explorations in legislative behaviour*. London: John Wiley.